

OSMAN DENIZTEKIN

A Gezi park után: Megmondhatja-e a láb, hogy mit tegyen a fej?

(ISZTAMBUL) – Az elmúlt hónapok során a miniszterelnök személyesen gondoskodott róla, hogy „vandál fosztogatóknak” bélyegezve mindenkit szétkergessenek, aki ellenzi a kormány (helyesebben szólva csak a magát a „népakarat” megtestesítőjének tekintő kormányfő) politikáját. Majd ugyanez a politikus egy végtelenül cinikus gesztussal a nagy nyilvánosság előtt a következőket mondta: „Ezek azok az emberek, akik nem is olyan régen üresfejű bugrisnak néztek titeket!” Végül amikor ezek az emberek azt követelték tőle, hogy mozdítson el mindenkit, aki felelős a demonstrációkat ért brutális rendőri beavatkozásokért – vagyis a belügyminisztert, a kormányzót és az isztambuli rendőr-főkapitányt –, a következőt válaszolta nekik: „Nehogy már a láb mondja meg, mit tegyen a fej!”

E demagóg kijelentés mögött a valódi demokrácia definíciója bújjik meg. Ha ugyanis Törökországban megtörténhet, hogy valaki, aki a piti bűnözőkről és zsebtolvajokról elhíresült, nyomorúságos Kasimpasza negyedből származik, majd vallási iskolában végez, provokáció vádjával négy hónapot tölt börtönben, és időszakosan eltiltják a politikai szerepvállalástól, most pedig mindenek ellenére mégis tíz éve ő tölti be a miniszterelnöki posztot, mint annak a kormányzópártnak az első embere, amelyet ő maga alapított, akkor ebben az esetben valóban a láb mondja meg, mit tegyen a fej. És ez az igazi demokrácia lényege. A demokrácia ugyanis eredeti jelentésében egy olyan államrendszer, ahol a népet alkotó embereknek egyenlő joguk van a hatalom gyakorlásához. Ez az a politikai rendszer, ahol a megalázott, lenézett senkiből, az „üresfejű bugrisokból” is lehet „fej”.

Mint minden szervezetben, a kormányban és a kormányzati intézményekben is a munkamegosztás elvének kell működni: ezért vannak a miniszterek és a helyi kormányhivatalnokok. Vagyis a központi kormányzat élén álló személy nem viselkedhet úgy, mint ő volna az egyetlen döntéshozó. Nyilatkozataival nem gyakorolhat nyomást a különböző állami intézményekre, sem helyi, sem országos ügyekben – a bíróságoktól kezdve a sajtóig, egy szoborállítástól kezdve az operaház ügyeiig, a városi parkok sorsától kezdve az új hidak elhelyezkedéséig, a családban születő gyermekek kívánatos számától, a vallási kisebbségek szertartásaihoz alkalmasnak ítélt helyekig. Hogy ha a demokrácia egyik alapelve az egyenlő szavazati jog, akkor a másik a hatalmi ágak szétválasztása.

Két választás között a politikai pártok, a civil szervezetek és a média együtt alkotják azt a rendszert, amely bírálatot mond a társadalom aktuális állapotáról. Csakhogy ez a rendszer ma kontroll alatt van. Mert a médiákat is ellenőrzés alá lehet vonni, ha vezetőik az állam emlőin kezdenek élni, és Törökországban éppen ez történt az elmúlt évtizedben. A televíziós műsorokat a „három bölcs majom” nem lát-nem hall-nem beszél elve vezérli, a híradásokban pedig csak a kormány hangját hallani. Az öncenzúra tragikomikus esetei, a kormánnyal szemben kritikus újságírók tucajainak eltávolítása a tévécsatornáktól és az újságoktól egyaránt azt jelzik, hogy ez a kontroll nagyon is sikerrel működik. A helyi, nemzeti és globális civil szervezeteket persze már sokkal nehezebb eltörölni

a színről. De azért ezen a területen is folyamatosan történnek kísérletek, hogy elhallgattassák és kriminalizálják őket. Mindez annyit jelent, hogy a demokrácia a szavazóurnából átkerült a temetkezési urnába – ahogy valaki egyszer találóan megfogalmazta.

Ráadásul, ami a szavazóurnákat illeti, a választások eredményét is igen sikeresen lehet manipulálni. Úgy tűnik, a mai török társadalomban, amelynek történelmi, kulturális és demokratikus alapjai is fájóan hiányoznak, ha egyszer valaki abszolút többséget szerez a parlamentben, nincs határa a manipulációnak, és nincs olyan törvénysértés, aminek következményei alól a hatalmon lévők ne tudnának kibújni. A politikusok évtizedeken át beszéltek a politikai pártokat és a választásokat szabályozó (igazságtalan és antidemokratikus) törvények reformjáról, de a mai napig egyetlen parlamenti ciklusban sem volt meg sem az akarat, sem a képesség arra, hogy ezt a reformot véghez is vigyék. A parlamenti képviselők többségét ma a politikai hatalmat gyakorló szűk kis csoport (a párt- és miniszterelnök, valamint közeli bizalmasai) választja ki, nem pedig a nép, a démosz, akikre ez a szűk kör folyton hivatkozik; a kisebb, regionális politikai csoportokra

BORIS VEZJAK

A szlovéniai megmozdulásokról

(MARIBOR) – 2012 késő őszén Szlovénia is megmozdult, az emberek tiltakozni kezdtek, ami meglepett mindenkit: aktivistákat és otthon maradókat, a politikusokat és a civil társadalmat, az értelmiségieket és a munkásokat, izgága honpolgárokat és a passzív tömegeket. Az esemény felkeltette a szomszédos országok érdeklődését és kíváncsiságát is, és Szlovénia ezzel kiérdemelte, hogy szót ejtsenek róla a nemzetközi lapokban, ami nem igazán gyakran fordul elő. Mi a célja ennek a „megmozdulásnak”, ennek a hirtelen olyan gyorsan terjedő jelenségnek? Vagy elszigetelt incidens volna csupán?

A megmozdulás, amiről beszélek, egyszerre egy is és sok is. A tiltakozások hulláma Mariborban Franc Kangler polgármester ellen kétség kívül olyasvalami, ami hasonló események egész sorát váltotta ki. De visszatérve látható, hogy ez csupán ürügy volt valami mérhetetlenül nagyobbzabású dolog számára, amely jóval túlmegegy a helyi lakosok elégedetlenkedésén. Az ezt követő tömegtiltatások az egész országban, váratlan sebességgel és eltérő intenzitással a legkülönbözőbb helyeken, mind az emberek általános hangulatát juttatták kifejezésre, úgyhogy jó okkal feltételezhetünk mögöttük valami egységes népakaratot. Az egységnek és a közös célnak ez az érzése hatja át mostanában az egyszerű emberek nagyrészét, magával ragadva és cselekvésre készítve még a leginkább tartózkodókat és közömbösek is. Miből ered ez a szükségállapot, aminek folytán sokan úgy érzik, hogy muszáj részt venniük benne, de legalább figyelemmel kísérniük a történéseket? Ez egyedülálló, ritkán megismétlődő helyzet, amelynek történelmi jelentőségével nem vagyunk igazán tisztában – érezzük, hogy

adott szavazatok pedig folyamatosan elvesznek, a kisebb pártoknak ugyanis esélyük sincs elérni a parlamentbe jutáshoz szükséges tíz százalékos küszöböt. Ezért van ma olyan parlamentünk, amelyben a kormánypárt parlamenti képviselői a saját törvénytervezetük ellen voksolnak, míg az ellenzék – tervezetten vagy véletlenül, mindegy is – megszavazza azt. Mindez arról szól, hogyan születnek a törvények a parlamentben: hogy a törvényhozók, legyenek bár parlamenti képviselők vagy mások, vajon a saját választókerületüket, vagyis a „népakaratot” képviselik-e, vagy azoknak az akaratát hajtják végre, akik már most meg kívánják határozni a hamarosan esedékes általános választások végeredményét.

Innen már csak egy lépés annak megfontolása, hogy a politikai vezetők – akik be akarják biztosítani maguknak a következő parlamenti választások végeredményét, és ebből következően azt is, hogy milyen összetételű legyen a következő törvényhozás – vajon melyik helyi vagy globális erő irányában vannak elkötelezve. És már rá is ébredhetünk, hogy a demokrácia, amely papíron egyenlő politikai hatalommal ruház fel minden egyes állampolgárt, nem más, mint üres szólam, amely lehetővé teszi, hogy a hatalom gyakorlását különböző érdekcsoportoknak játsszák át. Legalábbis Törökországban ma éppen ez a helyzet.

NEMES KRISZTIÁN FORDÍTÁSA

valami rendkívüli történik, nevezetesen a megmozdulás maga, ami arra készítet, hogy azt higgyük, ez az idők szava, aminek részesei lehetünk, tünékeny pillanat, amit nem könnyű megragadni. Éppen azért, mivel a dolgot nem tudjuk megragadni az „itt és most” fix idejének kontextusában, érezzük úgy, hogy a pillanat történelmi, és talán éppen emiatt kell jelen lennünk.

De a tiltakozási hullám triviális körülmények között indult el. És a mozgatórugói hasonlóképpen trivialisak voltak: tömegfelháborodást váltott ki, amikor a maribori polgármester egy radarrendszert próbált felállítani a sebességhatárt túllépők elkapása és megbüntetése céljából. Több mint húszezer embert büntettek meg sebességkorlátozás megszegése miatt két héten belül – egy százezer lakosú városban. Mintha a háztartások többnyire kiszámított pénzét akarták volna megcsapolni. Ez tagadhatatlan vandalizmust is kiváltott: a sebességmérő kamerákat felgyújtották az éj leple alatt, és ezeknek a cselekményeknek az elkövetői a lakosság nagyrészének hallgatólagos szolidaritását élvezték, és csak tovább erősödött az a közös meggyőződés, hogy ezek a sebességmérő kamerák a város ellen intézett újabb támadást jelentenek annak a polgármesternek a részéről, akinek már amúgy is bűncselekmények tucajai vannak a rovásán. Ráadásul a sebességmérő kamerák felszerelésére vonatkozó szerződést is nagyon gyanúsnak lehetett tartani. Mindez eleendő volt ahhoz, hogy tömegfelháborodást váltson ki azon az alapon, hogy Kangler túl messzire ment el a városi lakosság pénzének megdézsmálásában.

De az adófizetők pénzének ez a megcsapolása már korábban is többször előfordult, és a város lakói akkor

mégis hallgattak. Aztán 2011 májusában Kanglert letartóztatták és őrizetbe vették 15 különböző bűncselekmény elkövetésének vádjával. Az igazi kérdés soha nem az volt, miért tiltakoznak az emberek, hanem hogy miért tartott ilyen sokáig, hogy az utcára menjenek.

A megmozdulások most olyan eszközökhöz nyúlt, ami jelentősen eltért a forradalmárok hagyományos eszköztáráról: névtelen Facebook bejegyzések készítői vállalták magukra a szervezők és az agitátorok szerepét rendkívül szellemes és ügyes módon. A tömegpszichológia tökéletes ismeretéről tettek tanúbizonyságot. Bár mindmáig ismeretlenségben maradtak, Maribor utcái megélnék, egyre több ember áradt ki az utcákra, a hólabdhatás kezdett érvényesülni: az egymást követő tüntetéseken megduplázódott a résztvevők száma, mintha az emberek végre felismerték volna, hogy egy mindaddig rejtett vagy észrevétlen erőnek vannak a birtokában. Akciók egész sorában engedték szabadjára a haragiukat, erőszakos cselekményekben is. A lemondását követelték és el is érték a polgármesternek, aki nem látta be, hogy hitelvesztetté vált. Inkább úgy állította be a távozását, mint amivel a város javát kívánja szolgálni egy baloldali összeesküvés áldozataként.

De Kangler túl későn mondott le: a tüntetések még a céljuk elérése előtt átterjedtek, futótűzként más városokra is: a tiltakozások tárgya a polgármesterekkel való szembeszegülés mellett kiegészült társadalmi és gazdasági követelésekkel, a politikai elitekkel szemben széleskörű ellenállás mutatkozott meg. A sorozatos tüntetések jellegének megragadására irányuló kísérletek leginkább ezekre az elitekre utalnak. De sokan úgy fogják fel ezeket a tüntetéseket, mint a társadalmi igazságságért és egyenlőségért, a szegénység és a munkanélküliség ellen vívott harcot. A tőke és a korrupt klikkek érdekeivel szembeforduló megmozdulásokat elsősorban politikai tettként kellene felfogni. Persze úgy is fel lehet fogni, mint az Európa-szerte zajló események visszhangját, mégis

különböznek azoktól a tüntetésektől, amelyek Görögországban és Spanyolországban robbantak ki a sorozatos megszorítási intézkedések és az emberi jogok ebből fakadó megsértései ellen. Szlovéniában nem öltöttek ekkora méreteket, a tüntetések itt megmaradtak az elitekkel és a kormánnyal szembeni politikai tiltakozásnak.

A pillanat ellenállhatatlan, történelmi jellege a spontán demokráciának a nép részéről való ritkán tapasztalt megnyilvánulásából fakad – lehet, hogy nem is élhettük ezt meg Szlovéniában ilyen egyértelmű és szenvedélyes formában a függetlenség kikiáltását követelő népszavazás óta. Az elégedetlenség élénk moraja feltárta a megmozdulások politikai természetét – az elitek lemondásán túl azt is követelik, hogy a nép szerezz vissza magának a politikai hatalmat, mert olyan időkben élünk, amikor a helyi és az országos vezetés is elszakadt, elidegenedett a tömegektől. És a vezetés hitelvesztésének meglesznek a következményei. A politikai elkötelezettséget most úgy fogjuk fel, mint ami alapvető egy demokráciában: ezért a jelenlegi processzust a közvetlen demokrácia terminusaiban szeretjük leírni, és az izlandi modellt tartjuk szem előtt.

Miközben ezt írom (és a pillanat előreláthatatlansága történelmi jellegénél fogva szükségessé teszi, hogy erre is utaljak) a tiltakozó mozgalmak még mindig rengeteg lehetséges irányban alakulhatnak tovább. Véget érhetnek, nem hagyva maguk után többet, mint kellemes emlékeket. Következhet rájuk egy új, talán számításból fakadó elégettség a status quóval, ami a politikai körülményekkel való szakítástól való félelemből fakadhat, amelyekhez szolgai alkalmazkodtak mindaddig, engem ez aggaszt: ez alááshatja a teljes elköteleződést a tiltakozó mozgalmak mellett. Ugyanakkor joggal félünk attól is, hogy ez a termékeny zúgolódás nem talál magának közös nevezőt, és hogy a kezdeményezések fragmentáltak maradnak. Vagy hogy az erőfeszítések hiábavalónak bizonyulnak, és a kezdeti lendület veszendőbe megy,

anélkül hogy új politikai szubjektumokat és feltételeket teremtenének. És ez a kulcskérdés: megmutatni, hogy az állampolgárok maguk mennyire képesek alternatív koncepciókkal előállni a politikai térben. Ha nem tudnak, és nem tudják, hogyan kéne ezt tenniük, akkor a célba vett elit meg fogja őrizni a pozícióit, és még erősebben jön ki az egészből, mint valaha.

A tiltakozások sokaságának alapvető dilemmája, amelyek így vagy úgy egyetlen nagy megmozdulás újabb manifesztálódásai, a legitimitás keresése: míg mint egyedi cselekvők lépnek fel, szétszórtak, individuálisak, nincs elég nagy erejük. Csak ha egyesült programmal és elképzelésekkel lépnek fel, akkor lehet konstruktív hatásuk. Ugyanakkor ezt a kritikus tömeget elérni nem könnyű, mivel a közvetlen demokrácia különböző formái a követelések és akciók sokaságának nyitnak teret. És van ráadásul még egy nehézség. Az eredeti maribori mozgalmat követően, amelyet névtelen értelmi szerzők kezdeményeztek a Facebookon, a városban több kisebb csoport is megjelent, akik láthatólag úgy gondolták, hogy legitimitásra tettek szert azzal, hogy új politikai paradigmákat generáltak. De ezek a csoportok csak magukra öltötték a szervezők szerepét, akiknek nem ismerjük a kiletét. És ezért nem tudtak mások előtt legitimitásra szert tenni. Bizonyos értelemben elkerülhetetlen volt, hogy meglévő csoportok megpróbálják felhasználni a mozgalom hitelét, és ezáltal új ellentétek bukkanjának felszínre. Az aktuális kérdés tehát nem csak az, hogy ki tud és mi módon alternatívát kínál, hanem az is, hogy hogyan lehet ezt konszenzusra és széleskörű támogatottságra alapozni. Valami olyat, ami nemcsak a mostani kormánynak és politikai elitnek volna alternatívája, hanem az egész társadalmi és gazdasági berendezkedésnek is. Ha egy nép változtatni akar a politikán, akkor erre bizonyosan nem csupán politikai indítékai vannak.

KARÁDI ÉVA FORDÍTÁSA
(Dialogi 9/2012; Eurozine)

SCOLAR FESZTIVÁL

SCOLAR

CSÓKOLOM A SEGGED, SZERETETT VEZÉRÜNK!
Daniel BĂNĂLESCU

Charles FitzRoy
A SZULTÁN ISZTAMBULJA NAPI ÖT KURUSBÓL

REZA ASLAN
ZELOTA
A názareti Jézus élete és kora

Sofi Oksanen
Mikor eltűntek a galambok

SCOLAR

SCOLAR.HU

FACEBOOK.COM/SCOLARKLUB

JURIJ ANDRUHOVICS

Gondolatok ránk

(KIJEV) Drága barátaim, külföldi újságírók, lapszerkesztők! Ezekben a napokban rengeteg felkérést kapok tőletek, hogy írjam le a jelenlegi helyzetet Kijevben és egész Ukrajnában, mondjam el a véleményemet arról, ami történik, vázoljam fel, milyennek látom a közeljövőt.

Mivel egyszerűen fizikailag képtelen vagyok külön-külön válaszolni a lapjaitoknak egy részletes, elemző cikkben, úgy döntöttem, hogy elkészítem ezt a rövid állásfoglalást, amelyet valamennyien úgy használhattok, ahogy jónak látjátok.

A legfontosabb, amit a tudomásotokra akarok hozni, a következő:

Négy évnyi uralma alatt Janukovics rezsimje az országot és a társadalmat a feszültségek legvégső határáig juttatta el.

És ami még rosszabb, egy olyan kiúttalan helyzetbe lavírozta magát, ahol örökre ragaszkodnia kell a hatalomhoz – minden áron. Különben a büntető bíróság teljes szigorával kellene szembenéznie. Az ellopott és elbitolt javak skálája minden képzeletet felülmúl atekintetben, hogy az emberi kapzsiság mire képes. Az egyetlen válasz, amit ez a rezsim az immár három hónapja zajló békés tüntetésekre adni tudott, az az erőszak, erőszak, amely csak eszkalálódik, és „hibrid” természetű: a speciális különítmények támadásait a kijevi Majdan téren kombinálják az ellenzéki aktivisták és a tiltakozó akciók mindennapi résztvevőinek egyéni zaklatásával és üldözésével (rendőri felügyelet, verések, az autók és a házak megrongálása, letartóztatások, bírósági látszateljárások).

A kulcsszó itt a megfélemlítés. És mivel ez hatástalan, és az emberek továbbra is tiltakoznak egyre tömegesebb méretekben, a hatalom birtokosai részéről egyre durvábbakká válnak ezek a megtorló eljárások.

A „jogi alapot” ehhez január 16-án kreálták, amikor az elnöktől teljes mértékben függő parlamenti képviselők az

eljárási és szavazási szabályok, sőt voltaképpen magának az alkotmánynak a durva megsértésével néhány perc leforgása alatt (!), pusztán kézfeltartással (!) szavazták meg a jogszabályok megváltoztatásának egész sorát, amivel gyakorlatilag diktatórikus szabályozást vezettek be, és rendkívüli állapotot az országban, anélkül hogy ezt formálisan is deklarálták volna, hogy bejelentették volna ezeket a változásokat.

Például azzal, hogy ezt írom és szétküldöm, különböző újkeletű büntetőjogi paragrafusokba ütközöm, mint a „rágalmazás”, „izgatás” stb. Röviden szólva, ha ezeket a „törvényeket” elfogadják, abból az következik, hogy Ukrajnában minden tilos, amit a hatóságok kimondottan nem javallanak.

És az egyetlen dolog, amit a hatalom birtokosai javallanak, az a nekik való engedelmességed.

Az ukrán társadalom nem fogadta el ezeket a „törvényeket” és felkelt január 19-én ismét a jövője védelmében.

A Kijevből érkező tévéhírekben mostanában a tüntetőket lehet látni különböző fajta sisakokban és maszkokkal az arcukon, sokszor botokkal a kezükben. Ne higgyétek el, hogy ezek „szélsőségesek”, „provokátorok” vagy „jobboldali radikálisok” volnának. A barátaimmal én is ilyen szerelésben járok tüntetni. Ilyen alapon a feleségem, a lányom, a barátaink és én is „szélsőségesek” lennénk. Nincs más választásunk: védenünk kell a testi épségünket és az életünket és a hozzátartozóink, a hozzánk közelálló testi épségét és életét is. A különleges alakulatok lőnek ránk, orlvészeik gyilkolják a barátainkat.

A város kormányzati negyedének egyetlen blokkjában lelőttek a különböző beszámolók szerint 5 vagy 7 tüntetőt. Ezen túlmenően emberek tucaitjai tűntek el Kijevben. Nem hagyhatunk fel a tiltakozással, mert ez annyit jelentene, hogy beletörődünk abba, hogy egy olyan országban élünk, ami életfogytiglani börtönné változik. Az ukránok fiatalabb nemzedéke, amelyik már

a poszt-szovjet években nőtt fel és érlelődött, zsigerből utasítja el a diktatúra minden formáját. Ha a diktatúra győz, Európának egyfajta Észak-Koreával kell számolnia a keleti végein és 5-10 millió menekülttel a különböző számítások szerint.

Ezt nem szánom ríogatásnak.

Mindenekelőtt ellenünk vívják a háborújukat. Amikor Kijevben besötétedik, „civilruhás egyének” meghatározatlan csoportjai cirkálnak a városban fiatalokra vadászva, különösen azokra, akik a Majdan vagy az EU jelvényét viselik. Elrabolják őket, kiviszik őket az erdőbe, ahol levették őket és megkínózzák őket a dermesztő hidegben. Furcsa módon ezeknek az atrocitásnak az áldozatai többnyire fiatal művészek – színészek, festők, költők. Az embernek az az érzése, mintha különleges „halálosztagokat” engedtek volna szabadjára az országban azzal a céllal, hogy kiseprűzzék az ország legjavát.

Még egy jellegzetes részlet: a kijevi kórházakban a rendőrség rajtaüt a sebesült tüntetőkön, elrabolják őket és (ismétlem, sebesültekről van szó) kihallgatásra viszik őket ismeretlen helyekre. Veszélyessé vált kórházba menni még a gyanútlan járókelőknek is, akiket véletlenül eltalált egy rendőrségi plasztikbomba szilánkjá. Az orvosok tehetetlenül széttájják a karjukat, és átengedik a páciens az ügynevezett „igazságszolgáltatásnak”.

Tehát Ukrajnában emberiség ellen bűntettek egész sora zajlik, és ezekért a jelenlegi kormány a felelős. Ha vannak szélsőségesek ebben a helyzetben, leginkább az ország legfőbb vezetése illethető ezzel a jelzővel.

És rátérve arra a két kérdésre, amit fel szoktak nekem tenni, és amire általában a legnehezebb választ adnom:

Nem tudom, mi fog történni, és nem tudom azt sem, mit tehetek értünk. Mindenesetre terjeszthetitek lehetőségeitek szerint ezt a felhívást. És együttérezhettek velünk. Gondolatok ránk.

Mindenképpen győzni fogunk, bármilyen keményen és dühöden törnek is ellenünk. Az ukrán nép most minden túlzás nélkül a véret ontja a szabad és igazságos társadalom európai értékeinek védelmében. Nagyon remélem, hogy ezt méltányoljátok.

(2014.01.24.)

ANDRUHOVICS, Jurij (Körner Gábor ford.)
Rekreáció
JAK Világirodalmi Sorozat – Osiris, 1999

Shevchenko is OK
Észék Ukrajnáról
Ráció, 2004

Moszkoviáda
Gondolat, 2007

(Andrzej Stasiukkal)
Az én Európám
JAK-Kijárat, 2005

„Carpathologia cosmopholica”
Magyar Lettre Internationale, 24

„Erc-herc-perc”
Magyar Lettre Internationale, 37

„Kis intim urbanisztika”
Lemberg és Kijev”
Magyar Lettre Internationale, 39

„Az egységes Európa igaz története”
Magyar Lettre Internationale, 41

„Közép-keleti revízió”
Magyar Lettre Internationale, 42

„Shevchenko is OK”
Magyar Lettre Internationale, 46

„Románc a kozmoszban”
Magyar Lettre Internationale, 48

„Hajó-város”
Magyar Lettre Internationale, 49

„Csernobil, a máfia és én”
Magyar Lettre Internationale, 51

„De különös szerelemmel”
(Oroszországról)
„Ukrán geopoétika”
Magyar Lettre Internationale

„Moszkoviáda”
Magyar Lettre Internationale, 59

XXI. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál

2014. április 24–27.

AZ EURÓPA KÖNYVKIADÓ VENDÉGEI:

HÁY János, VAMOS Miklós,
KONRÁD György, Anne APPLEBAUM,
Patrick NESS, GERGELY Ágnes,
SZÉCSI Noémi, SZINETÁR Miklós

EURÓPA

A 2012-es évfolyam tartalomjegyzéke

88 - 2013 TAVASZ		
HOUELLEBECQ	Bernardo Carvalho: Ez még csak a próba (Székely Szabolcs ford.) João Paulo Cuenca: Elmúlt már a karnevál (Bata Péter ford.) André Sant'Anna: Noé és a Németségzából hozott rubinpiros (Király Szabolcs ford.) Zé do Rock: São Paulo, a rózsaszín moloch (Karádi Éva ford.) Bán Zsófia: A Voyager-aranylemezt	Laura Kolbe: Amit a finnekől feltétlenül tudni kell (Karádi Éva ford.)
Michel Houellebecq interjú: A romantikusok nagy családjába tartozom (Karádi Éva ford.)		TUDÓSÍTÁSOK
OLASZ-MAGYAR DÍSZVENDEGSÉG	MIT NÉKÜNK EURÓPA	Turkka Hautala: Milyenek a finnek? (Panka Zsóka ford.) Timo Parvela: A finn nyár örömei (Kovács Ottilia ford.) Kari Hotakainen: Finnhits (Kovács Ottilia ford.) Sinikka Nopola: Elég ritkán utazgatok (Kovács Ottilia ford.)
Claudio Magris: Mint egy ökölcsep (Toderó Anna ford.) Italo Calvino: A Hold mint gomba (Szénási Ferenc ford.) Antonio Tabucchi: A fordítás (Lukácsi Margit ford.) Incontri-Találkozások (Beatrice Tóttóssy szerk.) Giorgio Pressburgerrel Beatrice Tóttóssy beszélget: Az írói nyelv-választásról és a művészeti tudásról Nanni Balestrini: Bevezető instrukciók (Eörsi Sarolta ford.) Filippo La Porta: La bella memoria (Eörsi Sarolta ford.) Alberto Scarponi: A rejtett rábeszélő (Eörsi Sarolta ford.) Sandro Veronesi: Rákinvázio (Eörsi Sarolta ford.) Kemeny, Tomaso: TK szava (Szkárosi Endre ford.) Christina Viragh: A buszra várva Rómában (Hajós Gabriella ford.) Chiara Valerio: A közömbös szederbokrchoz (Eörsi Sarolta ford.) Helena Janeczek: Olaszul írok (Eörsi Sarolta ford.) Dacia Maraini: Itáliáról Amerikából (Eörsi Sarolta ford.) Antonio Donato Sciacovelli: Az egészségtől az identitásig (Vereskuti Zita ford.) Alessandro Mari: Nagyon is emberi remény (regényrészlet) (Lukácsi Margit ford.) Melania Mazzucco interjú: Amerikás olaszok (Karádi Éva ford.) Stefano Benni: A végzet San Lorenzo szigetén (K. Szabó Anita ford.) Niccolò Ammaniti: Induljon a banzáj (regényrészlet) (Matolcsi Balázs ford.) Fried Ilona: A századforduló Triesztje Mileta Prodanović: Velencei kert (regényrészlet) (Csordás Gábor ford.) Dragan Velikić: Utazás jégtáblán (Bognár Antal ford.) Arno Camenisch: Az állomás mögött (Adamik Lajos ford.) Ignazio Martínez de Pisón: Regény a lomtárban (Pávai Patak Márta ford.) Kukorelly Endre: Díjaim Garaczi László: Néma Németh Gábor: Egy mormota nyara (regényrészlet) Háy János: A nyaralás fogságában (regényrészlet) Hidas Judit: Egy mondat Barna Imre: Stop time Konrád György: Tűnődések a szabadságról	Jutta Gehrig: A bolgár paradicsom íze (Blaschtk Éva ford.) Alida Bremer: Európa és mi, mi és Európa (Blaschtk Éva ford.) Franziska Gerstenberg: Előtörténet (Blaschtk Éva ford.) Akos Doma: A történelem végének a vége (Blaschtk Éva ford.) Burkhard Spinnen: Európai patriotizmus (Kurti Imre ford.) Nora Bossong: A lehetséges világok legjobbika (Kurti Imre ford.) Tóth Krisztina: Lánccs Dragomán György: Európa nyelvei Schein Gábor: A valahol és a sehol között Bódis Kriszta: A Lángvágó Robert Alagajzovski: Az ajvár-forradalom és a paradicsom íze (Olga Jovanovskij ford.) Saša Ilić: Két Európa (Rácz Krisztina ford.) Gabriela Adameşteanu: Nyughatatlan és forrongó ország (Kosztai Gabriella ford.) Olga Tokarczuk: Kis lengyel útikalauz (Hermann Péter ford.) Kiss Noémi: Babanéni (regényrészlet) Mán-Várhegyi Réka: Répásmegeyer 2000 – Búz Tillmann J. A.-val Kurdy Fehér János beszélgetett: Távlaton és archeológia	VERSEK
	KOMMENTÁROK, VITÁK	KÉPEK
	N. Kovács Timea: Vallatás? Vallomás? Etnográfiai (önélet)írások – antropológiai (ön)képek Kapitány Ágnes és Kapitány Gábor: Archaikus tudatformák és testképek a mai magyar társadalomban Immanuel Wallersteinel Almantas Samalavicius beszélgetett: Új világrendszer? (Karádi Éva ford.) Francisco de Oliveira: Miért kell újragondolni a politikát? (Urbán Bálint ford.) Perry Anderson: Brazília felemelkedése (Karádi Éva ford.)	Lettre arc+kép: Horváth Csaba Árpád munkáit bemutatja Timár Katalin Harri Hinkka felvételei a Kakkola 2. 2008-as tamperei előadásáról
EURÓPAI ELSŐKÖNYVESEK	TUDÓSÍTÁSOK – FINNEGAN LISTÁJA	91 - 2013 TÉL
Emylia Hall angol, Jessica Gregson skót, Arnaud Dudek francia, Tommaso Giagni olasz, João Ricardo Pedro portugál, Louiza Pappalouzu ciprusi, Rebekka Bremmer holland, Arezu Weitholz német, Daniel Mezger svájci, Anna Weidenholzer osztrák, Laila Sognæs Østhaugen norvég, Anne-Cathrine Riebnitzky dán, Aki Ollikainen finn, Zoška Papuzanka lengyel, Jaroslav Žváček cseh, Mária Modrovich szlovák, Stanka Hraščelj szlovén, Radostina Angelova bolgár és Bencsik Orsolya magyar elsőkönyvesek írásaiból	Katrin Thomanek (Párizs): A Finnegan lista Adam Thirlwell (London): A Finnegan listáról Juan Goytisolo (Barcelona/Marakes): Ferré, Pastor, Pérez Álvarez Ilma Rakusa (Zürich): Antonic, Krleža, Konstantinović Gabriela Adameşteanu (Bukarest): Petrescu, Koneffke, Lidia Jorge Dragomán György (Budapest): Székely János, Lengyel Péter, Szi-lágyi István	HÁY JÁNOS Háy János: A szabadság teste (Lengyelország)
KOMMENTÁROK, VITÁK	VERSEK	VISEGRÁDI VÁLTOZATOK
Mario Perniola: Az utolsó csapás (Eörsi Sarolta ford.) Alberto Scarponi: A képzelet csapásai (Eörsi Sarolta ford.) Sergio Benvenuto: A demokrácia kudarca Olaszországban (Karádi Éva ford.)	Garaczi László, Clare Pollard (Szabó T. Anna ford.), Lawrence Ferlinghetti (Imreh András ford.), Ilma Rakusa (Tatár Sándor ford.), Schein Gábor, Tatár Sándor, Tóth Krisztina versei	Olga Tokarczuk: A bennem élő világ (Hermann Péter ford.) Wiesław Myśliwski: Értekezés a bafejtesről (Hermann Péter ford.) Krzysztof Varga: Fűrészpor (Hermann Péter ford.) Mariusz Surosz: Ahogy a lengyelek látják a knédlifejú cseheket (Csoma Borbála ford.) David Zábranský: Mindig más strandra vágyik (regényrészlet) (G. Kovács László ford.) Jáchym Topol / Alex Zucker: Az Ördög műhelyéről (Karádi Éva ford.) Barna Ottilia: In memoriam Filip Topol Filip Topol írásaiból (Barna Ottilia ford.) Pavel Kolmačka: Túl a horizonton (Csoma Borbála fordítás) Petra Soukopová: Süketnémák bája (J. Hahn Zsuzsa ford.) Pavel Vilikovsky: Mikor voltam először hivatalból szlovák? (Garajszky Margit ford.) Jana Beňová: Enter (Karádi Éva ford.) Meglátjuk, mit talál ki a gitáros (Mészáros Tünde ford.) Krisztián, László, Hajnalka meg én (Tóth László ford.) Zuska Kepplová: Expatok Budapest (Dósa Annamária ford.) Mesterházi Mónika: Szegecségek Katja Petrowskaja: Talán Eszter (Tatár Sándor ford.) Farkas Péter: Szaroz szabadság
TUDÓSÍTÁSOK	KÉPEK	HORVÁT HATÁRÁTLÉPÉS
Ébli Gábor: Párizsi múzeumokról. Kortárs kuriózumok kabinetje Kali Kinga: Örmény-török valóságmatrix Tamás Dénes: Otthon egy lakónegyedben	Lettre arc+kép: Fodor János riói fotóit bemutatja Bán Zsófia	Zoran Ferić: Horvátország térképe (Radics Viktória ford.) Delimir Rešicki: A puszt (Radics Viktória ford.) Julijana Matanović: Podravka expressz (Radics Viktória ford.) Edo Popović: Zágráb, déli kijárat (Radics Viktória ford.) Danijel Dragojević: Zágráb, Dubrovnik és a tenger (Radics Viktória ford.) Parti Nagy Lajos: Tenger-cédulák Jurica Pavičić: Szoba kilátással (Karádi Éva ford.) Alida Bremer: Hvar szigetén (Oliva kertje) (Karádi Éva ford.) Slavenka Drakulić: Az én nemzedékem túlságosan jól élt (Karádi Éva ford.) Daša Drndić: Rijekában nincs bolhapiac (Radics Viktória ford.) Ivana Sajko interjú: Költői nyelven a történelemről (Radics Viktória ford.) Ivana Sajko: Családom története (Radics Viktória ford.) Miljenko Jergović: Buick Rivera (regényrészlet) (Csordás Gábor ford.) Miljenko Jergović: Európa kalmárai (Csordás Gábor ford.)
VERSEK	LEENA KROHN	KOMMENTÁROK, VITÁK
Nanni Balestrini (Eörsi Sarolta ford.), Paolo Febbraro (Sztanó László ford.), Lawrence Ferlinghetti (Imreh András ford.), Lackfi János, Eugenio Montale (Szénási Ferenc ford.), Umberto Saba (Szénási Ferenc ford.), Szkárosi Endre, Emanuele Trevi (Sztanó László ford.) versei	Leena Krohn: Ecce homo (Umbra, Hotel Sapiens részletek) (Kovács Ottilia ford.)	Nadežda Čacinović: Nincs közép-európai folytonosság (Karádi Éva ford.) Ljiljana Radonić: Elkerülési stratégiák (Karádi Éva ford.) Srećko Horvat: Én nem vagyok rasszista, de... (Radics Viktória ford.)
KÉPEK	FINNLAND. COOL.	TUDÓSÍTÁSOK
Lettre arc+kép Ilona Keserű Ilona és Gianfranco Baruchello munkáit bemutatja Carla Subrizi	Juha Seppälä: Mr Smith (Huotari Olga ford.) Jenni Linturi: Maimi 1917 (Huotari Olga ford.) Kjell Westö: Ahol egyszer jártunk (Papolczy Péter ford.) Juha Itkonen: A pillanat ragyogó fénye (Bába Laura ford.) Hannu Raittila: Canal Grande (Kovács Ottilia ford.) Tuomas Kyrö: Bosszankodó (Huotari Olga ford.) Maritta Lintunen: Nagyhét és feltámadás (Huotari Olga ford.) Rosa Liksom: Európa előszobája (Bernhardt Marianna ford.) Petri Tamminen: Mi kell a férfinak? (Panka Zsóka ford.) Mikko Rimminen: Zaccsóssör-regény (Bába Laura ford.) Mikko-Pekka Heikkinen: Szánháború (Panka Zsóka ford.) Katja Kettu: Pipapoc (Bába Laura ford.) Riikka Pulkkinen: Idegenek (Panka Zsóka ford.) Mooses Mentula: A lappföldi tanító (Panka Zsóka ford.) Alexandra Salmela: 27, avagy halál teszi a művészt (Bába Laura ford.) Forgách András: A tizenkettedik	Igor Štikas és Srećko Horvat (Edinburgh/Zágráb) A horvát EU-csatlakozásról (Karádi Éva ford.) Renato Baretić (Split): A horvátok jó emberek, de... (Radics Viktória ford.) Robert Perišić (Zágráb): A zágrábi taxisok (Radics Viktória ford.) Marko Pogačar: (Split/Zágráb) Amikor közelről láttam a csillagokat, avagy integráció négy pontban (Radics Viktória ford.)
89 - 2013 NYÁR	MAJD HA FAGY	VERSEK
ILMA RAKUSA	Leea Klemola és Klaus Klemola darabja (Jankó Szép Yvette ford.)	Jana Beňová, Ondřej Buddeus, Branko Čećec, Danijel Dragojević, Mesterházi Mónika és Mile Stojić versei
Ilma Rakusa: Trieszt, Zürich, Pétervár (Georgi Gospodinov interjúja) (Karádi Éva ford.)	KOMMENTÁROK, VITÁK	KÉPEK
BRAZIL, BRAZIL	Leena Kirstin: Csomópontok a kortárs finn irodalomban (Karádi Éva ford.) Pirjo Hassinen Popula c. könyvéről (Kovács Ottilia és Mucsi Katalin ford.) Ummaya Abu-Hanna: Finnországi palesztin vagyok (Kókai Krisztina ford.)	Lettre arc+kép: Stano Masar munkáit bemutatja Hushegyi Gábor Dejan Štifanić isztriai fotói
Altair Martins: A csillagok magja (Urbán Bálint ford.) Sidney Rocha: Táncoj velem (Gergely Veronika ford.) José Rezende Jr.: A bator hajós útra kel (Bense Mónika ford.) Adriana Lunardi: Clarice (Gergely Veronika ford.) Cecília Giannetti: A föld alatti sziget (Nagy Dóra Judit ford.) Marcelino Freire: Villanegyed (Borbáth Péter ford.) Luiz Ruffato: A támadás (Bense Mónika ford.) Sérgio Sant'Anna: Értekezés a módzerről (Szelényi Zsolt ford.)		

SZERZŐK, FORRÁSOK

ANDRUHOVICS, JURIJ = (1960) ukrán író, költő, esszéista, műfordító
AYHAN GÖKHAN = (1986 Budapest) apai ágon török származású magyar költő, kötetei: *Fotelapa* 2010, *János és János* 2013
BAYDUR, MEMET = (1951–2001) török író, drámaíró, megjelenés előtt álló elbeszéléskötetének egy darabját közöljük.
BASARA, SVETISLAV = (1953) szerb író, írását a szarajevói merénylet 100. évfordulójára kiadott német nyelvű *BETON Internationale* nyomán közöljük
BAŠIĆ, ADISA = (1979 Sarajevó) bosnyák költő, irodalmár, írását a *BETON Internationale* nyomán közöljük
BREMER, ALIDA = (1959 Split) az idei európai elsőkönyves találkozó német résztvevője
CARRASCO, JESUS = (1972, Badajoz) az idei európai elsőkönyves találkozó spanyol résztvevője
DARER, HARALD = (1975) az idei európai elsőkönyves találkozó osztrák résztvevője
DE CARVALHO, ANA MARGARIDA = az idei európai elsőkönyves találkozó portugál résztvevője
DE GEE, ANNEMARIE = (1987) az idei európai elsőkönyves találkozó holland résztvevője
DEBELJAK, ALEŠ = (1961 Ljubljana) szlovén költő, esszéista, a ljubljani egyetem tanára, írását a *BETON Internationale* nyomán közöljük
DENIZTEKIN, OSMAN = (1946) a *Varlik*. c. török irodalmi folyóirat főszerkesztője, írását a *Eurozine* nyomán közöljük.
DRNDIĆ, DAŠA = (1946 Zagreb) horvát író, írását a *BETON Internationale* nyomán közöljük
ESTERHÁZY PÉTER = (1950 Budapest) író, az *Esti* c. könyve német kiadásának hamburgi bemutatóján elhangzott beszélgetést a *Valerio* c. folyóirat nyomán közöljük
FRELIH, JASMIN B. = (1986) az idei európai elsőkönyves találkozó szlovén résztvevője
GADÓ FLÓRA = (1989 Budapest) az ELTE BTK esztétika szakán mesterképzésen vesz részt, művészeti lapokban publikál
HÁY JÁNOS = (1960 Vámosmikola) író, költő, drámaíró, esszéista
HIDAS JUDIT = (1976 Budapest) az idei európai elsőkönyves találkozó magyar résztvevője
JOÁNÚ, MARIA A. = (1982 Lamaszol) az idei európai elsőkönyves találkozó ciprusi résztvevője
KUKORELLY ENDRE = (1951 Budapest) író, költő, a Libri kiadónál megjelenő legújabb könyvéből közlünk részleteket
KÚTVÖLGYI-SZABÓ ÁRON = (1985 Budapest) a Pécsi egyetem Művészeti Karán, a szobrász szakon végzett képzőművész
LJAHOVA, VESZELA = (1961) az idei európai elsőkönyves találkozó bolgár résztvevője
MAGINI, MARCO = (1985 Arezzo) az idei európai elsőkönyves találkozó olasz résztvevője
MANEA, NORMAN = (1936 Bukovina) román író, 1988 óta Amerikában él és tanít, a Noran-Libri kiadónál megjelenő könyvéből közlünk részletet
MARSÉ, JUAN = (1933 Barcelona) spanyol író, a L'Harmattan kiadó „Valahol Európában” sorozatában megjelenő regényéből közlünk részletet
MÁN-VÁRHEGYI RÉKA = (1979 Szászrégen) prózaíró, szerkesztő, novelláival ő nyerte 2013-ban a József Attila Kör JAK-kendő díját

MÁRTON LÁSZLÓ = (1959 Budapest) író, műfordító, készülő regényéből közlünk egy részletet
MERYEM, HATICE = (1968 Isztambul) török író, az Európa kiadónál megjelenő könyvéből közlünk részleteket, a vele készült interjút a *Transcript* c. online irodalmi folyóiratról vettük át
MUTLUER, NIL = török kultúrakutató, jelenleg a Közép-Európai Egyetem doktorandusza. Cikkét a *Eurozine* nyomán közöljük.
MÜLLER, LOTHAR = (1954) német irodalmár, a *Süddeutsche Zeitung* munkatársa, Esterházy Péterrel az *Esti* c. könyv német kiadásának hamburgi bemutatóján elhangzott beszélgetését a *Valerio* c. folyóirat nyomán közöljük
NIRAN (FRIGYESI) JUDIT = nemzetközi egyetemeken tanító zenetudós, a zsidó népzene kutatója, Bartók-monográfus, sok műfajban alkotó művész, a Libri kiadónál megjelenő könyvéből közlünk részletet
NOVAK, KRISTIAN = (1979) az idei európai elsőkönyves találkozó horvát résztvevője, írását a *BETON Internationale* nyomán közöljük
OKSANEN, SOFI = (1977 Jyväskylä) anyai ágról észlatterű finn író, az idei könyvfesztivál díszvendége, a Svéd Akadémia északi könyvdíjának díjának átvevője 2013-ban Stockholmban elmondott beszédének szövegét közöljük
OSTBY, HILDE = (1975 Oslo) az idei európai elsőkönyves találkozó norvég résztvevője
PAMUK, ORHAN = (1952 Isztambul) Nobel-díjas török író
PIEREN, YAEL = (1989 Basel) az idei európai elsőkönyves találkozó svájci résztvevője
PREISLER, HASSAN = (1969) egyik ágon pakisztáni háttérű dán színész, író, az idei európai elsőkönyves találkozó dán résztvevője
PUSTKOWIAK, PATRYCJA = (1981) az idei európai elsőkönyves találkozó lengyel résztvevője
RAUHALA, PAULIINA = (1977 Oulu) az idei európai elsőkönyves találkozó finn résztvevője
SAARI, RAMI = (1963 Petah Tikva) izraeli költő, műfordító, nyelvész és irodalomkritikus. Gyermekkorát Argentínában és Izraelben töltötte. Sémii uráli nyelveket tanult és tanított Helsinkiben, Budapesten és Jeruzsálemben
SAJKO, IVANA = (1975 Zágreb) horvát író, színházcsináló, írását a *BETON Internationale* nyomán közöljük
SCHNEIDER ÁKOS = (1988 Budapest) jogot végzett, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem mesterszakos hallgatója, ez az első megjelenése
SIX, RODERIK = (1979) az idei európai elsőkönyves találkozó flamand résztvevője
SPARK, MURIEL = (1918 Edinburgh – 2006 Firenze) skót író, a L'Harmattan kiadó „Valahol Európában” sorozatában megjelenő regényéből közlünk részletet
SPIRÓ GYÖRGY = (1946 Budapest) író, drámaíró, műfordító, dramolettje a *BETON Internationale* felkérésére, a szarajevói merénylet 100. évfordulójára kiadott különszámba készült
ŠTEFÁNIK, ONDREJ = (1978) az idei európai elsőkönyves találkozó szlovák résztvevője
TAVARES, GONÇALO M. = (1970 Luanda, Angola) portugál író, költő, drámaíró, esszéista, a L'Harmattan kiadó „Valahol Európában” sorozatában megjelenő regényéből közlünk részletet
UGREŠIĆ, DUBRAVKA = (1949 Zágreb) Amszterdamban élő, horvátul író író, a frankfurti könyvvásáron a német könyves nagydíj átvevője elmondott beszédét a *Wespennest* nyomán közöljük.

A MAGYAR LETTRE INTERNATIONALE ALAPÍTVÁNY ALAPÍTÓI ÉS KURATÓRIUMÁNAK TAGJAI: **Bacsó Béla, Esterházy Péter, Fehér Márta, Heller Ágnes, Kertész Imre, Konrád György, Korai Zoltán, Kőrösi Csoma Sándor, Lengyel Péter, Parti Nagy Lajos, Surányi György, Vezjak Boris, Zmeskal Tomáš**

MEGRENDELŐLAP – Megrendelem a Magyar Lettre Internationale című negyedévi

A megrendelő neve: címe:

Az előfizetés díja egy évre Magyarországon: 1800 Ft, Európában: 25 EURO, Európán kívül: 38 USD.

A megrendelést a következő címre kérjük küldeni: Jelenkor Kiadó, 7621 Pécs, Munkácsy Mihály u. 30/a,

Telefon: 72 314-782, Telefax: 72 532-047, Web: www.jelenkor.com, E-mail: office@jelenkor.com, lettre@c3.hu

TARTALOM

SOFI OKSANEN

Sofi Oksanen: Az irodalom ereje (a stockholmi beszéd) (Panka Zsóka ford.) 1

EURÓPA SZÁZ ÉVE

Aleš Debeljak: Határok, nacionalizmusok és a közös Európa (Karádi Éva ford.)	6
Kristian Novak: Fekete folt mapa mundi (Csordás Gábor ford.)	7
Ivana Sajko: 1914-2014 és kapcsolt korszakok (Csordás Gábor ford.)	9
Spiró György: Békevadászat (dramolett)	11
Daša Drndić: Háborús Tanz (Csordás Gábor ford.)	12
Adisa Bašić: Mama, papa, tizennég meg én (Csordás Gábor ford.)	14
Háy János: A múlt olyan, hogy nem lehet köpni rá	16
Niran Judit: A szavakon túl csend	18
Norman Manea: David Gaşpar órásmester fia (Kozta Gabriella ford.)	19
Márton László: A nagyvilág hírei	21
Dubravka Ugrešić: Nosztalgiazás a Zuccotti-parknál (Karádi Éva ford.)	23
Muriel Spark: Jean Brodie kisasszony fénykora (regényrészlet) (Váradi Péter ford.)	26
Juan Marsé: Kimentett szavak (regényrészlet) (Dobos Éva)	29
Gonçalo M. Tavares: Belépés a Pártba (regényrészlet) (Bense Mónika ford.)	31
Kukorelly Endre: Országközi divatok (részlet)	33
David Zábranský: Legyen az ukrán ügy éharcosa (regényrészlet) (G. Kovács László ford.)	36
Schneider Ákos: Londoni fércmunka (banánkorszak)	38
Mán-Várhegyi Réka: Két puha pofon	40

TÖRÖK DÍSZVENDEGSÉG

Orhan Pamuk: Az én Isztambulom (Tasnádi Edit ford.)	44
Memet Baydur: A sors nyila (Tasnádi Edit ford.)	45
Nil Mutluer: Laicizmus mint fogalom és identitás a mai Törökországban (Nemes Krisztián ford.)	47
Hatice Meryem: Ha én egy naplopó felesége lennék (Tasnádi Edit ford.)	49
Hatice Meryem interjú: Az irodalom az élet fűszere (Karádi Éva ford.)	53

EURÓPAI ELSŐKÖNYVESEK

Ana Margarida de Carvalho portugál (57), Jesus Carrasco spanyol (57), Jasmin B. Freljeh szlovén (58), Marco Magini olasz (59), Alida Bremer német (60), Vessela Lyahova bolgár (61), Kristian Novak horvát (62), Harald Darer osztrák (62), Roderik Six belga (63), Maria A. Ioannou ciprusi (64), Hassan Preisler dán (65), Annemarie de Gee holland (66), Yael Pieren svájci (66), Hilde Østby norvég (67), Pauliina Rauhala finn (68), Patrycja Pustkowiak lengyel (69), Tomáš Zmeškal cseh (70), Ondrej Štefánik szlovák (71), Hidas Judit magyar (72) elsőkönyves szerzők írásaiból

KOMMENTÁROK, VITÁK

Pascal Bruckner: Kierkegaard, a dendi Krisztus (Marso Paula ford.)	73
Svetislav Basara: Céline-ről (Csordás Gábor ford.)	75
Háy János: Nehéz nélküle(m) elképzelni a világot (Petri Györgyről)	76
Esterházy Péter – Lothar Müller: Egy hamburgi beszélgetés (Karádi Éva ford.)	78

TUDÓSÍTÁSOK

Osman Deniztekin (Isztambul): A Gezi park után. Megmondhatja-e a láb, hogy mit tegyen a fej (Nemes Krisztián ford.)	79
Boris Vežjak (Maribor): A szlovéniai megmozdulásokról (Karádi Éva ford.)	79
Jurij Andruhovics (Kijev): Gondolatok ránk (Karádi Éva ford.)	81

VERSEK

Ayhan Gökhan (50, 51), Rami Saari (5) versei (Pávai Patak Márta fordítása)

KÉPEK

Lettre arc+kép: Kútvolgyi-Szabó Áron munkáit (8, 9, 15, 17, 20, 25, 27, 35, 41) bemutatja Gadó Flóra (43)

Képek Orhan Pamuk isztambuli Ártatlanság múzeumáról (44, 47, 48, 52, 56)

A borítón Kútvolgyi-Szabó Áron munkája

A 2013-as évfolyam tartalomjegyzéke 82

TAVASZI LETTRE-NAPOK

2014. április 25-én, pénteken 10-18 óráig
az Európa Pontban (II. Lövőház u. 35.)

Európai Írótalálkozó

(Aleš Debeljak, Sofi Oksanen, Norman Manea, Rosa Liksom, Kateřina Tučková,
Konrád György és mások)2014. április 26-án, szombaton 14 órától
a Lázár Ervin teremben

Európai Elsőkönyvesek Fesztiválja

2014. április 27-én, vasárnap 11 órakor
az Osztovitcs teremben

Lettre–L'Harmattan matiné

Alida Bremer, David Zábranský, Dragomán György, Háy János,
Kukorelly Endre, Spiró György

IMPRESSZUM

MAGYAR LETTRE INTERNATIONALE Negyedéves európai kulturális folyóirat. A Magyar Lettre Internationale Alapítvány lapja. Kiadja a pécsi Jelenkor Kiadó. Alapította: Antonin J. Liehm és Mihályi Gábor 1991-ben. Szerkeszti: Karádi Éva (felelős szerkesztő). Munkatársak: Csizmadia Katalin, Koronczai Endre, Nemes Krisztián, Szabó Attila. A szerkesztőség postacíme: c/o Európai Kulturális Alapítvány, 1053 Budapest, Egyetem tér 1. Telefon: 212-6748, E-mail: lettre@c3.hu A kiadó postacíme: Jelenkor Kiadó, 7621 Pécs, Munkácsy Mihály u. 30/a, Telefon: 72 314-782, Telefax: 72 532-047, E-mail: office@jelenkor.com. ISSN: 0866-692X. Lapengedély száma: B/KUL/321/90. Nyomdai előkészítés: Katart-Tipografika Bt. Nyomta a Molnár Nyomda és Kiadó Kft. Pécs. Egy szám ára 900 Ft. Éves előfizetési díja Magyarországon: 1800 Ft, Európában: 25 EURO, Európán kívül: 38 USD. Megrendelhető a kiadó címén és honlapján: www.jelenkor.com A Lettre a neten: www.c3.hu/scripta/lettre, a eurozine netmagazin részeként: www.eurozine.com. E-mail: lettre@c3.hu. Bankszámlaszám alapítványi támogatáshoz: IBAN HU55 1020 0823 2221 9237. Adószám az 1%-os támogatáshoz: 19636168-2-41. Kapható a jobb hírlap- és könyvesboltokban.

PARTNERLAPJAINK

PÁRIZSBAN a LETTRE Internationale. Szerkeszti: A.J. Liehm. Címe: 41, rue Babilot, 75013 Párizs. Telefon: (33.1) 45.65.26.29. Fax: (33.1) 45.65.90.01

RÓMÁBAN a LETTERA Internazionale. Szerkeszti: Federico Coen, A.J. Liehm. Kiadja: Via Trebbia 3, I-00198 Roma. Telefon: +39 0685350230. Fax: 85832702. E-mail: lettera.int@tiscalinet.it. Web: www.letterainternationale.it

MADRIDBAN a LETTRA Internacional. Szerkeszti: A.J. Liehm, Manuel Ortuno Armas. Címe: c/o Editorial Pablo Iglesias. Monte Esquinza 30.E28010 Madrid. Telefon: (34.91) 310.4696, Fax: 319.4585. E-mail: redaccion@fpabloiglesias.es. Web: www.fpabloiglesias.es

BERLINBEN a LETTRE International. Szerkeszti Frank Berberich, A.J. Liehm. Címe: Elisabethhof Portal 3b Erkelenzdammm 59/61 D-10999 Berlin. Telefon: (49.30) 30.87.04.62, Fax: (49.30) 283.3128. E-mail: lettre@lettre.de. Web: www.lettre.de

BUKARESTBEN a Lettre Internationale. Szerkeszti: B. Elvin, A.J. Liehm. Címe: Aleea Alexandru 38. s. 1. R-71273 Bukarest. Telefon: +40 1 230 1403. Fax: +40 1 230 7559. E-mail: lettre_internationale@yahoo.com. Web: www.ceool.com/periodicals

SKOPJÉBAN a LETTRE Internationale. Szerkeszti: Nikolas Kostecki, A.J. Liehm. Címe: ul. 11. Oktomvri 2/6-2. 91000 Skopje. Telefon: (389-91) 364 070. Fax: 361 401. E-mail: JVLadova@soros.org.mk

KOPPENHÁGÁBAN a LETTRE Internationale. Szerkeszti: Peter Nielsen. Címe: c/o Mediafabriken, Store Kongensgade 40 E, 3. DK-1264 Kopenhagen. Telefon: +45 33 69 61 28. E-mail: lettre@lettre.dk

Számunk megjelenését támogatta a Nemzeti Kulturális Alap

Nemzeti
Kulturális
Alap

XXI. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál 2014. április 24–27.

AZ EURÓPA KÖNYVKIADÓ VENDÉGEI:

HÁY János, VAMOS Miklós,
KONRÁD György, Anne APPLEBAUM,
Patrick NESS, GERGELY Ágnes,

A XXI. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál programjából

SZÁPRILIS 24., CSÜTÖRTÖK ■ 15.00 ■ Ünneplés megnyitó. Közreműködik: Classical Turkish Music Ensemble ■ 16.00 ■ A díszvendég Törökország standjának megnyitója (B1 stand) ■ 16.00 ■ Sofi Oksanen és Winkler Nóra pódiumbeszélése ■ 17.00 ■ A Budapest Nagydíj átadása Sofi Oksanennek. Laudációt mond: Tóth Krisztina

Külső helyszínen zajló programok ■ 17.00 ■ **Idegennyelvű Könyvtár** ■ Ludwigh Hohl, Peter Bichsel és Markus Werner kötetét a Svájci Írók sorozatból bemutatja: Szijj Ferenc, Hajdú Farkas-Zoltán és Márton László (Bookart)

ÁPRILIS 25., PÉNTEK ■ 13.30 ■ David Albahari könyvének bemutatója. A szerzővel Virág Zoltán beszélget ■ 14.00 ■ **Brazília kortárs irodalma.** Daniela Neves brazil lektor és Bense Mónika műfordító ■ 15.00 ■ **Magyarország és a szovjetrendszer.** Az Osiris Kiadó új történettudományi kiadványait bemutatja Ormos Mária, Rainer M. János, Gyurgyák János

Külső helyszínen zajló programok ■ 10.00–18.00 ■ **Európa Pont** ■ **Európai Írótalálkozó** ■ 18.30 ■ **Román Kulturális Intézet** ■ **Kerekasztal-beszélgetés a román irodalomról.** Norman Manea, Paul Cornea, Daniel Cristea-Enache, Simona Sora, Radu Aldulescu, Filip Florian, Matei Florian és Ioan Matei

Szabadtéri színpadon zajló programok ■ 18.00–19.00 ■ **Külső Színpad** ■ **Kányádi Sándor – Kaláka koncert** (Balassi Intézet)

ÁPRILIS 26. SZOMBAT ■ 10.30 ■ **Osztovits terem** ■ Anne Applebaum *Vasfüggöny* című könyvének bemutatója. Résztvevők: a szerző, Ungváry Krisztián, Betlen János (Európa) ■ 10.30 ■ **Szabó Magda terem** ■ **Beszélgetés Daniel Banulescu román íróval** (Scolar) ■ 10.30 ■ **Márai terem** ■ **Beszélgetés Rosa Liksom Finlandia díjas finn írónővel** (Széphalom) ■ 11.30 ■ **Márai terem** ■ Gunnar D. Hanssonnal a *Lomonoszov-bátság* c. kötetéről Esterházy Péter beszélget ■ 13.00 ■ **Szabó Magda terem** ■ Igor Ostachowicz *Úzött lelkek éjszakája* c. könyvének bemutatója (Kossuth) ■ 13.00 ■ **Kner terem** ■ Tomáš Zmeškal *Az ékírás szerelmeslevelé* c. regényének bemutatója (Typotex) ■ 13.30 ■ **Osztovits terem** ■ **A finn irodalom világpolgárai:** Rosa Liksom, Ulla-Lena Lundberg, Pauliina Rauhala (Finnagora) ■ 14.00–17.15 ■ **Lázár Ervin terem** ■ **Európai Elsőkönyvesek Fesztiválja** (MKKE) ■ 14.00 ■ **Márai terem** ■ Bogdan Wojdowski könyvének bemutatója. Alina Molisak, Pálfalvi Lajos, Halasi Zoltán (Park kiadó) ■ 14.30 ■ **Osztovits terem** ■ Háy János *Napra jutni* c. új könyvének bemutatója ■ 14.30 ■ **Szabó Magda terem** ■ Norman Manea könyvét Esterházy Péter mutatja be. Közreműködik Koszta Gabriella, Kőrössi P. József (Noran Libro, Kossuth) ■ 14.30 ■ **Kner Imre terem** ■ Gregor Sander német íróval Váradi Júlia beszélget (Goethe-Intézet) ■ 15.00 ■ **Hess András terem** ■ Szilasi László új regényének bemutatója. Közreműködik: Iványi Gábor lelkész (Magvető) ■ 15.00 ■ **Könyvtáros Klub** ■ Oravecz Imre *Kaliforniai fűj* c. könyvének bemutatója (Jelenkor) ■ 16.00 ■ **Osztovits terem** ■ Závada Pál *Természetes fény* c. új regényének bemutatója. Közreműködik: Ungváry Krisztián (Magvető) ■ 16.00 ■ **Szabadtéri Színpad** ■ **Körforgás-koncert.** Szalóki Ági (Kolibri Kiadó)

ÁPRILIS 27. VASÁRNAP ■ 11.00 ■ **Osztovits terem** ■ **Lettre – L'Harmattan Matiné.** Alida Bremer, Dragomán György, Háy János, Kukorelly Endre, Spiró György David Záborszky, Váradi Péter, Csordás Gábor ■ 11.00 ■ **Márai terem** ■ **Konrád Györggyel Itt, Európában c. új könyvről** Barna Imre beszélget (Európa kiadó) ■ 13.00 ■ **B2 stand** ■ **Matei Florian és Filip Florian *Kölyök utca* c. kötetét bemutatja Bartis Attila** (Bookart Kiadó – Román Kulturális Intézet) ■ 16.00 ■ **Osztovits terem** ■ **Parti Nagy Lajossal *Fülkeufőria* c. új kötetéről** Váradi Júlia beszélget (Magvető kiadó) ■ 16.00–18.00 ■ **Teátrum** ■ **Születésnap Irodalmi Szalon.** Házigazda: Tarján Tamás (MKKE) ■ 13.00 ■ **Felfedezésre váró olasz szerzőket mutat be** Giorgio Pressburger ■ 13.00 ■ **Gabriel Liiceanu könyvének bemutatója *A csábításról*** (Orpheusz Kiadó) ■ 14.30 ■ **Arno Camenisch könyvbemutatója.** Résztvevők: a szerző, Adamik Lajos és Keresztesi József (L'Harmattan Kiadó) ■ 15.30 ■ **Krasznahorkai László új novelláskötetének bemutatója** ■ 17.00 ■ **Születésnap Irodalmi Szalon.** Házigazda: Tarján Tamás (MKKE) ■ 17.00 ■ **Giorgio Pressburger filmjének** (*Dietro il buio*) vetítése ■ 15.00–16.30 ■ **Szabadtéri Színpad** ■ **Rájátszás – költészet popritmusban.** Résztvevők: Erdős Virág, Grecsó Krisztián, Háy János, Szálinger Balázs, Beck Zoltán (30Y), Kollár-Klemencz László (Kistehén Tánzenekar) és Szűcs Krisztián (Heaven Street Seven) (Bookline)

Dedikálások ■ 11.00 ■ **B15 stand** ■ **Farkas Zolt** (Kalligram) ■ 11.00 ■ **B19 stand** ■ **Erdős Virág** (Magvető) ■ 12.00 ■ **B16 stand** ■ **Konrád György** (Európa kiadó) ■ 12.00 ■ **B19 stand** ■ **Darvasi László** (Magvető Kiadó) ■ 12.00 ■ **K7 stand** ■ **David Záborszky** (L'Harmattan Kiadó) ■ 14.00 ■ **B19 stand** ■ **Tóth Krisztina dedikál** (Magvető Kiadó)

Szabadtéri színpadon zajló programok ■ 11.00–12.00 ■ **Szabadtéri Színpad** ■ **Kaláka koncert** (MKKE)

14

2014. ÁPRILIS 24-27. EURÓPAI
ELSŐKÖNYVESEK FESZTIVÁLJA

HARALD DARER (AUSZTRIA) ■ RODERIK SIX (BELGIUM) ■ VESSELA
 LYAHOVA (BULGÁRIA) ■ MARIA A. IOANNOU (CIPRUS) ■ TOMÁŠ ZMEŠKAL
 (CSEHORSZÁG) ■ HASSAN PREISLER (DÁNIA) ■ PAULIINA RAUHALA
 (FINNORSZÁG) ■ ANNEMARIE DE GEE (HOLLANDIA) ■ KRISTIAN NOVAK
 (HORVÁTORSZÁG) ■ PATRYCJA PUSTKOWIAK (LENGYELORSZÁG) ■ HIDAS
 JUDIT (MAGYARORSZÁG) ■ ALIDA BREMER (NÉMETORSZÁG) ■ HILDE ØSTBY
 (NORVÉGIA) ■ MARCO MAGINI (OLASZORSZÁG) ■ ANA MARGARIDA DE
 CARVALHO (PORTUGÁLIA) ■ JESUS CARRASCO (SPANYOLORSZÁG) ■ YAEL PIEREN
 (SVÁJC) ■ ONDREJ ŠTEFÁNIK (SZLOVÁKIA) ■ JASMIN B. FRELIH (SZLOVÉNIA)

BUDAPEST MILLENÁRIS (1024 BUDAPEST, KIS RÓKUS U. 16-20.)